

העדפת אפרים בספר ירמיה – מקורות

יובל בטל ונביא מתנבא עליו שיביטל? אלא מלמד שירמיה החזיר, ויאשיהו בן אמון מלך עליהן. דכתיב +מלכים ב' כ"ג+ ויאמר מה הציון הלז אשר אני ראה ויאמרו אליו אנשי העיר הקבר איש האלהים אשר בא מיהודה ויקרא את הדברים האלה אשר עשית על המזבח בית אל. וכי מה טיבו של יאשיהו על המזבח בבית אל? אלא מלמד שאשיהו מלך עליהן.

4. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף טז עמוד ב

אמר רב יהודה א"ר אסי: עובד כוכבים שקידש בזמן הזה - חוששין לקדושתו, שמא מעשרת השבטים הוא. והא כל דפריש מרובא פריש! בזוכתא דקביעי; דאמר רבי אבא בר כהנא: +מלכים ב' י"ח+ וינחם בחלח ובחבור נהר גוזן ועיר מדי, חלח - זה חלזון; וחבור - זו חדי"ב, נהר גוזן - זו גימזק, ועיר מדי - זו חמדן וחברותיה.

5. רש"י, איכה ד: (כ) רוח אפינו משיח ה' - הוא יאשיהו כמו שנאמר (ד"ה) דברי הימים ב' ל"ה) ויקונו ירמיהו על יאשיהו;²

6. סדר עולם רבה (ליינר) פרק כד

... , יאשיהו גזז [את] הארון, שנאמר ויאמר ללוים (המבצרים) [המבינים] לכל ישראל הקדושים לה: תנו את ארון הקדש וגו' (דברי הימים ב' לה ג), בימי עליה פרעה נכה מלך מצרים וגו' (מלכים ב' כג כט), וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ולך וגו', ולא הסב יאשיהו וגו', וירו הירוס למלך יאשיהו וגו', ויעבירוהו עבדיו וגו' (דברי הימים ב' לה), ועליו קונו ירמיהו רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם וגו' (איכה ד כ).

7. אחד מעיר ושנים ממשפחה - תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קיא עמוד א

+ירמיהו ג' כ' כי אנכי בעלתי בכס ולקחתיו אתכם אחד ושנים ממשפחה, אמר ריש לקיש: דברים ככתבן. אמר ליה רבי יוחנן: לא ניחא ליה למרייהו דאמרת להו הכי, אלא, אחד מעיר מזכה כל העיר כולה, ושנים ממשפחה מזכין כל המשפחה כולה. ...תניא, רב סימאי אומר: נאמר +שמות ו' ו' ולקחתי אתכם לי לעם ונאמר והבאתי אתכם, מקיש יצאתן ממצרים לביאתן לארץ, מה ביאתן לארץ - שנים מששים ריבוא אף יצאתן ממצרים - שנים מששים ריבוא. אמר רבא: וכן לימות המשיח, שנאמר +הושע ב' ו' ועתה שמה ימי נעוריה וכיום עלותה מארץ מצרים.

1. משנה מסכת סנהדרין פרק י' עשרת השבטים אינן עתידין לחזור שנאמר (דברים ל"ט) וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה מה היום הזה הולך ואינו חוזר אף הם הולכים ואינם חוזרים דברי רבי עקיבא רבי אליעזר אומר מה היום מאפיל ומאיר אף עשרת השבטים שאפיל להן כך עתיד להאיר להן:

רש"י, שם: אין עתידים לחזור - ממקום שגלו, והא דאמרינן בגמרא דירמיה החזיר - לא שהחזירן כולן - אלא מקצתם החזיר.

כיום הזה מה היום מאפיל - בבקר אפל ובצהריים מאיר, אי נמי: בערב אפל והולך, ולמחרת מאיר, אף עשרת השבטים (אין) עתידין לחזור להיות להם חלק לעולם הבא, לא בבניהם ובני בניהם קאמר, אלא אותן שגלו עצמן אין להם חלק שרשעים גמורין הם, אבל בניהם ודורות הבאים זוכין ומזכין, מפי רבי.

תוספות יום טוב מסכת סנהדרין פרק י משנה ג: אין עתידים לחזור - לשון רש"י לא בבניהם ובני בניהם קאמר, אלא אותן שגלו עצמן אין להם חלק שרשעים גמורים הם. אבל בניהם והדורות הבאים זוכין ומזכין. ע"כ דאלת"ה הא קשו קראי דיוחזקאל שבסוף הספר כתב בחלקו הארץ שהוא ל"ב שבט.

2. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קי עמוד ב

גמרא, תנו רבנן: עשרת השבטים אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר +דברים כ"ט+ ויתשם ה' מעל אדמתם בארץ ובחמה ובקצף גדול. ויתשם ה' מעל אדמתם - בעולם הזה, וישלכם אל ארץ אחרת - לעולם הבא, דברי רבי עקיבא. רבי שמעון בן יהודה איש כפר עכו אומר משום רבי שמעון: אם מעשיהם כיום הזה - אינן חוזרין, ואם לאו - חוזרין. רבי אומר: באים הם לעולם הבא, שנאמר +ישעיהו כ"ז+ כיום ההוא יתקע בשופר גדול וגו'. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שבקה רבי עקיבא לחסידותיה, שנאמר +ירמיהו ג' הלך וקראת את הדברים האלה צפונה ואמרת שובה משבה ישראל נאם ה' לוא אפיל פני בכס כי חסיד אני נאם ה' לא אטור לעולם.¹

3. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יד עמוד ב

חולדה - דכתיב +מלכים ב' כ"ב+ וילך מלקיחו הכהן ואחיקם ועכבור וגו'. ובמקום דקאי ירמיה היכי מתנביא איהו? - אמרי ב' רב משמיה דרב: חולדה קרובת ירמיה היתה, ולא הוה מקפיד עליה. ויאשיהו גופיה, היכי שביק ירמיה ומשדר לגבה? אמרי דבי רבי שילא: מפני שהתשים רחמינות הן. רבי יוחנן אומר: ירמיה לא הוה התם, שהלך להחזיר עשרת השבטים. ומגן דאהור - דכתיב +יוחזקאל ז' כ' המוצר אל הממכר לא ישוב, אפשר

¹ הברייתא שבגמ' נראה על פי התוספתא הבאה: תוספתא מסכת סנהדרין (צוקרמאנדל) פרק יג הלכה יב עשרת השבטים אין להם חלק לעולם הבא וינן חייין לעולם הבא שני ויתשם י"י מעל אדמתם בארץ ובחמה ובקצף גדול בעולם הזה וישליכם אל ארץ אחרת בעולם הבא וי' שמעון בן יהודה איש כפר עכוס אמי' אמ' כיום הזה אם מעשיהם כיום הזה הם באין ועם לאו אינן באין וי' אומ' אילו ואילו יש להם חלק לעולם הבא שני והיה ביום ההוא ובאו האובדים בארץ אשר והמתים בארץ מצרים והשתחוו ל"ו, כהר הקו; ובירושלים:

² דברי מבוססים על התוספתא: תוספתא מסכת תענית (ליברמן) פרק ב: ... ויורו הירוס למלך יאשיהו ויאמר לעבדיו העביתני כי החלתי מאד ויעבירוהו עבדיו מן המרכבה וירכיבוהו על רכב המשנה אשר לו ויילכוהו ירושלים וימת ויקבר בקבר אבותיו וכל יחודה וירושלם מתאבלים על יאשיהו וגו' ויקונו ירמיהו על יאשיהו היכי פירושו של דבר רוח אפינו משיח ה' וגו'.